

SIRBIŠTAN

GENEL BİLGİLER

Coğrafi Konum

Ülkenin Kuzeyinde Macaristan, batısında Hırvatistan ve Bosna Hersek, güneyinde Makedonya ve Kosova, doğusunda Romanya ve Bulgaristan bulunur. Karadağ'ın ayrılmasından sonra Sırbistan'ın deniz çıkış noktası kalmamıştır.

Ülkedeki coğrafi özellikler bölgeden bölgeye farklılıklar göstermektedir. Ülkenin kuzeybatısında Voyvodina'yı kapsayan bölgede verimli ovalar, Sumadiya'da alçak tepeler, ülkenin doğusu, ortası ve batısında ise yüksek dağlık bölgeler göze çarpmaktadır.

Ülke ormanlık alanlar bakımından zengindir. Ormanlar ülke topraklarının yaklaşık 28.580 km²'sini kaplamaktadır.

Sırbistan'da akarsuların toplam uzunlukları 3.180 km'dir. Ülkenin en önemli akarsularından biri olan Tuna nehri 589 km uzunluğa sahiptir.

İklim ülkenin ortalarında ve batısında kıtasaldır. İç bölgelerde yaz aylarında sıcaklık 30 dereceyi aşmakta ve kuraklığa neden olmaktadır.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Sırbistan'ın nüfusu hızlı bir şekilde azalmakta, orta ve uzun vadede de bu durumun devam etmesi beklenmektedir. Ülkede doğum artış oranının negatif olması nüfusu olumsuz etkilemekte, nüfusun yaşlanması ile birlikte sosyal güvenlik sistemi üzerindeki baskı giderek artmaktadır.

2015 yılı tahminlerine göre Sırbistan'ın nüfusu, 7.176.794'tür. Nüfusun %15'i 0-14 yaş, % 68'i 15-64 yaş arasında, %17'si ise 65 yaş üstündedir. Nüfusun yarısından fazlası (% 56) büyük şehirlerde yaşamakta olup, okuryazarlık oranı %98'dir.

Ülkede etnik Sırlar, nüfusun % 83,3'ü ile çoğunluğu oluşturmaktadır. İkinci büyük etnik grup % 3,4'lük oran ile ülkenin kuzey bölümünde yoğunlaşan Macarlardır. Nüfusun % 2'lik kısmını oluşturan Boşnaklar ise, Karadağ sınırındaki Sandzak bölgesinde yaşamaktadır. Sırbistan nüfusunun % 2,1'ini ise Romanlar oluşturmaktadır.

Sırbistan Bölge Ülkeleri arasında en yüksek işsizlik oranına sahip ülke durumundadır. 2009 yılından itibaren ülkede önemli bir sorun olan işsizlik oranının 2014 yılında % 19,7 olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir. 15-24 yaş arasında işsiz olanların oranı ise % 51 olup, ülke bu oranla dünya sıralamasında 7. sırada yer almaktadır. İşsizlik, kadın nüfus için de en büyük problemlerden biri olmaya devam etmektedir.

Ülkede 2014 yılı tahmini rakamlarına göre 2,8 milyon işgücü bulunmaktadır. İşgücünün % 21,9'u tarım, % 15,6'sı sanayi, % 62,5'i ise hizmetler sektöründe çalışmaktadır.

Ülkede kişi başına düşen milli gelirin 13.000 Doların biraz üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Yoksulluk sınırı altında yaşayanların nüfusa oranı ise % 9,2'dir.

Sırbistan'da yatırımların tam anlamıyla yapılamaması, yeni iş olanaklarını yaratmayı ve işsizliği azaltmayı engellemektedir. Bu nedenle Sırbistan Hükümeti, özellikle yabancı yatırımcının ülkeye gelmesi konusunda çağrılar yapmakta, başta elektronik, bilgi teknolojisi ve otomotiv sektörleri olmak üzere yabancı yatırım çekmeyi hedeflemektedir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Sırbistan doğal enerji kaynakları bakımından zengin bir ülke değildir. Ülke ihtiyacının ancak %25'i yerel kaynaklardan sağlanmaktadır. Ülkenin kömür rezervlerinin gelecek 50 yılda, petrol ve gaz rezervlerinin ise 20 yıl içerisinde tükeneyeceği ifade edilmektedir. Hidroelektrik üretimi önemli bir enerji kaynağı olup, gelecek yıllarda daha da artırılması hedeflenmektedir.

Madenler Sırbistan endüstrisi ve ekonomisinin temel taşı oluşturmaktadır. Ülkede petrol, doğalgaz, kömür, demir, bakır, çinko, antimon, krom, altın, gümüş, magnezyum, pirit, kireç, mermer ve tuz çıkarılmaktadır.

Dahil Olduğu Uluslararası Anlaşmalar

Sırbistan, Bağımsız Devletler Topluluğu dışında Rusya Federasyonu ile Serbest Ticaret Anlaşması imzalayan tek ülkedir.

Avrupa Birliği'ne üye olmayan Merkezi ve Güneydoğu Avrupa ülkelerinin oluşturduğu Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması'na (CEFTA) taraf olan ülkelerden biri de Sırbistan'dır.(Arnavutluk, Bosna-Hersek, Hırvatistan, Makedonya, Moldova, Karadağ ve Kosova).

Sırbistan, Aralık 2009 tarihinde EFTA ülkeleri ile de bir Serbest Ticaret Anlaşması imzalamıştır.

Avrupa Birliği 2003 yılındaki Selanik Zirvesinde, Sırbistan'ı potansiyel aday ülke olarak ilan etmiş, 2012 Martında da aday ülke statüsü vermiştir.

Ayrıca Sırbistan'ın, Türkiye, Kazakistan ve Beyaz Rusya ile Serbest Ticaret Anlaşmaları, ABD ile de Tercihli Ticaret Anlaşması bulunmaktadır.

Sırbistan'ın üyesi olduğu bazı uluslararası kuruluşlar: BSEC, EBRD, FAO, G-9, IBRD, ILO, IMF, SECI, UN, WHO, WTO (gözlemci)

GENEL EKONOMİK DURUM

Ekonomik Yapı

Sırbistan, büyük ölçüde pazar güçlerinin hakim olduğu bir geçiş ekonomisine sahip olmakla birlikte, ekonomide devlet sektörü geniş bir alanda görülmekte ve birçok yapısal reforma hala ihtiyaç duyulmaktadır.

Sırp ekonomisi temel olarak yabancı sermaye destekli imalat sektörüne ve ihracata dayanmaktadır. Dünyadaki finansal kriz, uzun vadede ülkenin kalkınması için ihtiyaç duyulan yapısal ekonomik reformları sekteye uğratmışsa da Sırbistan bu olumsuzlukları yavaş da olsa gidermeye çalışmaktadır.

Sırbistan büyüme potansiyeline sahip bir ülke olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte ülkedeki kurumların yeterince güçlü olmaması ve demografik yapıda gözlenen bozulma ekonomik büyümenin ilerlemesini de yavaşlatmaktadır.

2014 yılında GSYİH'nın sektörlere göre dağılımının; tarım ve hayvancılık % 8,2, sanayi % 36,9, hizmetler % 54,9 olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Ülkede 2,8 milyon işgücü bulunmakta, ancak işsizlik oranı % 20 gibi yüksek bir oranda seyretmektedir. Bu işgücünün % 21,9 gibi büyük bir oranı tarımda, % 15,6'sı sanayi imalatında, % 62,5'i hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. Yoksulluk sınırı altında yaşayan nüfusun genel nüfusa oranı ise % 9,2'dir.

Ekonomi Politikaları

Sırbistan büyüme potansiyeline sahip bir ülke olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte ülkedeki kurumların yeterince güçlü olmaması ve demografik yapıda gözlenen bozulma ekonomik büyümenin ilerlemesini de yavaşlatmaktadır.

2013 yılında % 2,6 oranında artan GSYİH'nın 2014 yılında % 1,8 küçülerek 44 milyon dolar olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir.

Sırbistan sahip olduğu 7,2 milyonluk nüfus ile orta ölçekli bir pazar olarak tanımlanabilir. Ülke pazar büyüklüğü açısından Güneydoğu Avrupa'da Romanya ve Bulgaristan'ın arkasından 3. sırada yer almaktadır. 2014 yılında satın alma paritesine göre kişi başına düşen milli gelir 13.000 Dolar civarında gerçekleşmiştir.

Yaşanan savaşlar, uygulanan uluslararası yaptırımlar, uluslararası askeri müdahaleler ekonomik ve sosyal açıdan gerilemeye ve altyapının tahrip olmasına yol açmış, yaşam standartlarını olumsuz yönde etkilemiştir. Söz konusu dönemde GSYİH % 50 oranında gerilemiş ve yoksulluk büyük oranda artmıştır.

Yüksek işsizlik oranı ve duraklamış hane gelirleri hala devam etmekte olan politik ve ekonomik problemlerin başında gelmektedir. Büyüyen bütçe açığı ekonominin yeniden canlandırılması çabalarını kısıtlamakta, enflasyon ve döviz kuru istikrarının korunması endişesi daha geniş bir mali politika uygulanmasını da engellemektedir. Bütün bu sorunlar neticesinde Sırbistan Hükümeti, 2011'de IMF ile imzalanan ve 2012 yılında dondurulan stand-by anlaşması 2014 yılı başında tekrar yürürlüğe koymuştur.

Sırbistan ihracatı artırmak ve temel altyapı yatırımlarını güçlendirebilmek için 2010 yılında yeni bir uzun dönem ekonomik büyüme planını yürürlüğe koymuştur. Bu program uygulandığından beri Sırbistan'ın ihracatında gözle görülür bir artış kaydedilmiştir.

Sırbistan ekonomisinin en önemli konuları; yüksek işsizlik oranı ve yeni iş alanları yaratılması, enflasyon, yüksek kamu harcamaları, gittikçe büyüyen kamu borçlanmaları, artan kamu ve özel dış borçlar, yeni yabancı yatırımların çekilmesi ve yeniden IMF programının yürütmeye konulmasıdır.

Sırbistan ekonomisini çekici kılan unsurlar arasında, ülkenin stratejik konumu, göreceli ucuz ve kalifiye olan bir işgücüne sahip olması, AB, Rusya, Türkiye ve CEFTA Ülkeleri ile yapılan Serbest Ticaret Anlaşmaları ve yabancı yatırımlara uygulanan oldukça cömert teşvik paketleri sıralanabilir.

Sırbistan'ın ekonomik yapısı, gelişmiş ekonomilerde olduğu gibi, tarım ve sanayiden hizmetler sektörüne doğru kaymaya devam etmektedir.

Çoğunluğu ülkenin kuzey kısmındaki Voyvodina bölgesinde yerleşik olan geniş tarım sektörünün ülke ekonomisindeki yerini hala önemle korumaktadır. Ülkenin GSYİH'nda tarım % 8'lik bir paya sahiptir.

Sırbistan, kimya, tekstil, otomobil üretimi, mobilya ve gıda işleme gibi sektörler başta olmak üzere güçlü bir sanayi potansiyeline sahiptir. GSYİH'nda sanayinin payı % 40 civarındadır. Ancak, küresel kriz sonucunda 2014 yılında sanayi üretiminin % 8 oranında gerilediği tahmin edilmektedir.

Ülkede başta turizm olmak üzere hizmet sektörü GSYİH'da % 55'lik bir orana sahiptir.

Ekonomide Geleceğe Yönelik Beklentiler

Sırbistan'ın temel ticaret ortakları olan Euro ve Balkan Bölge Ülkelerindeki ekonomik gelişmenin yavaş ve kırılgan olması ülkeyi olumsuz yönde etkilemektedir. Doğrudan yabancı yatırım ve diğer dış kaynak temini üzerine olan beklentiler önümüzdeki dönem için daha da düşük düzeyde kalmaktadır. Ayrıca, sıkı mali politikalar ve yüksek işsizlik oranının özel tüketimler üzerinde de kısıtlamalar yaratacağı beklenmektedir.

Sırbistan'ın 2014'te GSYİH % 1,8 oranında gerilemiş, enflasyon oranı 2,1 gibi oldukça düşük bir rakama çekilmiş, işsizlik oranı % 19,7 düşmüş, kişi başına düşen milli gelir ise 13.000 Dolar civarında gerçekleşmiştir.

Enflasyon

2013 yılında % 7,6 olan enflasyon oranı, 2014 yılında gerileyerek % 2,1 olarak gerçekleşmiştir. Son beş yılda en yüksek enflasyon oranı 2011'de 11,6 olarak görülmüştür.

Para Politikaları

Sırbistan Merkez Bankası enflasyon hedefleme rejimi ile TUFÉ'yi esas almaktadır. Daha önceki programda ise temel enflasyon oranı hedef alınmaktaydı. Merkez Bankası tarafından kullanılan temel para politikası aracı olarak iki haftalık repo

oranlarının kullanımına devam edilmektedir. Mevduat munzam karşılıkları ve döviz piyasasına müdahale edilmesi gibi araçlar ise destekleyici rol üstlenmektedir.

2012 yılsonu enflasyon hedefi olan % 2,5-5,5 oranının çok uzağında kalınmış, enflasyon %12,2 seviyesine tırmanmıştır. Yeni tarım sezonu ve idari kamu fiyatlarındaki artışların doğal bir sonucu olarak enflasyonun ikinci yarıyılıda artması beklenmekteydi. Ancak, kuraklık sebebiyle maliyetlerde yaşanan artışın yiyecek fiyatlarında yarattığı zamlar, KDV oranlarındaki yükselme ve 1 Ekim'den itibaren artırılan özel tüketim vergileri öngörülememiştir.

Sırbistan Merkez Bankası, bu enflasyon etkilerini bir defaya mahsus ve geçici olarak görmekte ve gelecek aylarda toplam talepte beklenen düşüş güçlü bir dezenflasyon etkisi yaratacağını hesaplamaktadır. Banka ayrıca, Hükümetin yayınladığı son mali strateji çalışması ile mali konsolidasyon vaadi vermesinin olumlu bir işaret olduğuna da inanmaktadır.

Ülkede faiz oranlarının yüksek kalacağı, hatta kısa vadede daha da artacağı düşünülmektedir. Para piyasalarındaki rahatlamının, uluslararası mali piyasalardaki ve iç bütçe uygulamalarına bağlı olduğu düşünülmektedir. Orta vadede faiz oranlarının yavaşlayan enflasyonla birlikte kademeli olarak düşeceği hesaplanmaktadır.

Maliye Politikaları

Hükümet vergi gelirlerini artırmak için 2012'de şu önlemleri almıştır;

- 1 Ekim'den itibaren KDV oranı (gıda ürünlerine uygulanan %8'lik oran hariç) %18'den %20'ye,
- Sigaraya uygulanan özel tüketim vergisi %33'e,
- %10'luk gelir vergisi %12'ye,
- Kazanılmamış gelirlere uygulanan KDV %10-15'e (planlanan tarih 1 Ocak 2013'ten önceye alınmış) yükseltilmiş ve benzine uygulanan özel tüketim vergisi de artırılmıştır.

Döviz Politikaları

Sırbistan esnek döviz kuru politikası uygulamaktadır. Bu durum ülkenin rekabet gücüne olumlu yönde yansımaktadır.

DIŞ TİCARET

Genel Durum

Güney-Doğu Avrupa, Avrupa'nın en yüksek büyüme oranına sahip ve küresel olarak da en hızlı gelişen bölgesidir.

Sırbistan'ın da taraf olduğu Merkezi Avrupa Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması-CEFTA, Güney-Doğu Avrupa ülkelerini içeren ve yaklaşık 30 milyon kişilik bir pazarı barındıran bir serbest ticaret bölgesi yaratmıştır.

Sırbistan, CEFTA Anlaşması ve yaptığı diğer bölgesel ve ikili ticaret anlaşmaları ile AB, ABD, Rusya Federasyonu, Kazakistan, Türkiye, Güneydoğu Avrupa, Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması Ülkeleri ve Beyaz Rusya'yı da kapsayan 1 milyar kişilik bir ticari pazarın merkezinde bulunmaktadır.

Sırbistan'ın dış ticaret hacmi 2014 yılı itibariyle 35,2 milyar dolar düzeyindedir. Ülke ağırlıklı olarak; demir çelik, elektrikli ve elektriksiz makineler, plastik ve plastik işleme ürünleri, hububat, sert kabuklu meyve, bakır ve bakır ürünleri ihraç etmektedir. İthalatındaki başlıca ürün grupları ise mineral yakıtlar, elektriksiz ve elektrikli makineler, otomotiv ana ve yan sanayi, plastik ve plastik ürünleri, kağıt ve kağıt ürünleridir.

Sırbistan ihracatının büyük kısmını AB ve çevresindeki Balkan ülkelerine gerçekleştirmektedir. İthalatın gerçekleştirildiği önemli ülkeler arasında ise Rusya Federasyonu, Almanya, İtalya, Çin ve Macaristan gelmektedir.

Ülkenin Dış Ticareti

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
İhracat	8,3	9,8	11,8	11,4	14,6	14,8
İthalat	16	16,7	20	18,9	20,5	20,6
Dış Ticaret Hacmi	24,3	26,5	31,8	30,3	35,1	35,4
Dış Ticaret Dengesi	-7,7	-6,9	-8,3	-7,5	-5,9	-5,8

Kaynak: ITC-Trade Map, 2015

İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 ABD Doları)

GTIP	TANIMI	2012	2013	2014
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	397.856	1.946.585	1.780.306
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber	411.026	561.387	547.033

	optik k			
1005	Mısır	567.651	210.724	507.216
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	305.249	393.959	398.780
0811	Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (dondurulmuş)	258.032	318.909	363.307
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	202.523	268.239	321.293
6115	Çorap; külotlu, kısa; uzun konçlu, soketler (örme)	227.890	274.074	261.808
8503	Elektrik motor, jeneratör, elektrojen grupları aksam, parçaları	159.477	222.167	258.634
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	238.967	236.675	237.390
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	72.187	167.045	200.450
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	117.598	138.160	192.102
4811	Kağıt/karton, selüloz vatka ve selüloz liften tabakalar	107.159	124.721	186.927
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	118.905	145.978	179.015
7606	Alüminyum sac, levha ve şeritler, kalınlık>0, 2mm	158.542	166.595	172.438
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar, aksam-parçaları	113.406	147.131	169.291
3923	Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak, kapsül	77.614	137.755	153.952
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	37.181	76.831	142.866
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	49.644	196.315	142.025
3917	Plastikten tüpler, borular, hortumlar; conta, dirsek, rakor vb	117.162	139.114	140.904

7326	Demir/çelikten diğer eşya	54.637	131.375	131.920
1701	Kamış/ pancar şekeri ve kimyaca saf sakkaroz (katı halde)	163.303	171.262	129.922
7403	Aritılmış bakır, işlenmemiş bakır alaşımları	126.189	151.137	127.046
7206	İlk şekillerde, külçe halinde demir, alaşımsız çelik	25	8	125.892
9403	Diğer mobilyalar vb. Aksam, parçaları	97.427	117.450	125.236
6406	Ayakkabı aksamı, iç taban, topuk rampası, getr, tozluk, dolak vb	99.194	115.627	121.039
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar (şofbenler)	87.010	106.370	114.561
6403	Ayakkabı; yüzü deri, tabanı kauçuk, plastik, tabii, suni vb kösele	100.063	100.326	106.195
7612	Alüminyum fıçı, varil, bidon, kutu vb. Kaplar-hacmi<300lt	90.243	100.401	104.436
7411	Bakırdan ince ve kalın borular	125.692	108.966	104.244
2713	Petrol yağlarının/bitümenli minerallerden elde edilen yağların kalıntıları	46.168	99.927	100.160
8413	Sıvılar için pompalar, sıvı elevatorleri	71.061	82.479	98.725
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	116.900	147.278	98.176
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi vs. İle boş ilaç kapsülü mühür güllacı vs.	81.297	89.452	98.156
2202	Sular (tatlandırıcı, lezzetlendirilmiş)	86.591	90.255	96.138
7204	Demir/çelik döküntü ve hurdaları, bunların külçeleri	135.160	113.323	94.392
1001	Buğday ve mahlut	94.805	266.375	92.441

3918	Plastikten yer kaplamaları-duvar ve tavan kaplamaları dahil	108.121	115.497	91.612
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	86.208	98.912	89.620
0808	Elma, armut ve ayva (taze)	44.119	58.473	87.741
7308	Demir/çelikten inşaat ve aksamı	67.061	84.684	87.658
	TOPLAM	11.229.031	14.610.779	14.843.348

Kaynak: ITC-Trade Map, 2015

İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 ABD Doları)

GTIP	Tanımı	2012	2013	2014
8708	Kara taşıtları için aksam, parçaları	394.574	1.646.250	1.425.944
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	900.507	1.321.562	1.105.712
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	1.089.755	923.806	807.491
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	936.376	586.035	666.488
3004	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	591.574	636.039	569.172
8703	Otomobil, steysin vagonlar, yarış arabaları	504.591	545.023	466.720
8517	Telli telefon-telgraf için elektrikli cihazlar	296.639	310.979	281.160
8544	İzole edilmiş tel, kablo; diğer izole edilmiş elektrik iletkenleri; fiber optik k	218.132	281.410	221.088
3923	Eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, tıpa, kapak, kapsül	94.284	191.281	203.702
4805	Diğer sıvanmamış kağıt/kartonlar (rulo veya tabaka)	119.231	123.537	174.225
7601	İşlenmemiş alüminyum	148.841	159.920	157.929

3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	157.037	152.186	152.244
2716	Elektrik enerjisi	228.399	159.913	150.032
3808	Haşarat öldürücü, dezenfekte edici, zararlıları yok edici	120.586	143.226	149.593
8471	Otomatik bilgi işlem makineleri, üniteleri	180.613	183.858	148.519
7408	Bakır teller	103.709	115.863	130.715
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksit-alkid reçineler vb (ilk şekilde)	133.534	135.428	122.961
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları-sabunlar hariç	108.449	117.855	115.783
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	66.900	70.669	107.086
3102	Azotlu mineral/kimyasal gübreler	169.035	141.265	102.535
4107	Sığır ve atların dabalıanmış ve hazırlanmış deri ve köselesi	81.434	95.997	99.654
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	94.373	98.470	99.432
3920	Plastikten diğer levha, yaprak, pelikül ve lamalar	92.712	97.410	98.756
8701	Traktörler	119.727	118.778	96.691
7208	Demir/çelik sıcak hadde yassı mamulleri-genişlik 600mm. Fazla	88.521	103.639	93.578
7308	Demir/çelikten inşaat ve aksamı	114.618	96.638	91.902
8536	Gerilimi 1000 voltu geçmeyen elektrik devresi teçhizatı	73.249	79.888	87.131
7210	Demir/çelik yassı mamul, kaplı, sıvanmış (600mm. Den geniş)	71.685	88.277	84.680
3105	Azot, fosfor ve potasyum gibi; iki/ üçünün karışımları	166.335	122.571	84.562
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	99.004	94.871	82.835
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar,	52.557	96.846	79.764

	aksam-parçaları			
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	76.666	80.380	79.640
8421	Santrifüjle çalışan kurutma, filtre, arıtma cihazları	66.408	77.096	77.292
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	71.756	76.912	77.149
3926	Plastikten diğer eşya	59.433	72.734	77.147
0901	Kahve; kahve kabuk ve kapçıkları	107.651	87.360	76.664
9619	Hijyenik havlu kağıtlar, tuvalet kağıtları vb.	70.426	74.055	75.275
8481	Muslukçu, borucu eşyası-basınç düşürücü, termostatik valf dahil	69.833	63.603	73.305
8418	Buzdolapları, dondurucular, soğutucular, ısı pompaları	69.812	66.331	73.238
2704	Taşkömürü, linyit ve turbdan elde edilen kok/sömikok, karni kömürü	57.923	50.215	71.573
	TOPLAM	18.924.891	20.550.990	20.608.585

Kaynak: ITC-Trade Map, 2015

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

Ülkelere Göre İhracat (1 000 ABD Doları)

ÜLKELER	2012	2013	2014
İtalya	1.203.874	2.379.430	2.576.939
Almanya	1.308.601	1.734.413	1.773.186
Bosna Hersek	1.074.727	1.201.516	1.318.985
Rusya Federasyonu	866.197	1.062.702	1.029.133
Romanya	904.590	785.715	829.556
Karadağ	789.642	851.487	756.101
Makedonya	477.243	576.166	603.264
Slovenya	421.920	478.511	471.114

Hırvatistan	384.549	415.893	458.794
Fransa	285.087	351.410	417.788
Bulgaristan	286.865	335.686	384.022
Macaristan	315.609	401.588	378.337
Çek Cum.	169.650	319.594	357.533
Avusturya	281.938	370.901	352.082
ABD	98.534	490.429	312.694
Polonya	160.753	271.425	295.843
<u>Türkiye</u>	<u>187.007</u>	<u>219.010</u>	<u>230.853</u>
Belçika	125.921	170.518	213.081
Slovakya	253.669	269.116	209.379
Yunanistan	163.063	217.578	167.137
İngiltere	143.961	169.943	153.741
Hollanda	144.472	152.914	150.001
Arnavutluk	85.149	117.698	127.209
İspanya	85.490	100.378	123.925
Ukrayna	131.828	172.132	100.798
İsviçre	91.919	103.705	99.217
Belarus	69.529	81.830	72.787
Hong Kong	13.481	44.745	70.339
İsveç	52.952	58.857	66.960
Güney Kıbrıs	109.188	68.180	61.900
Danimarka	20.830	31.479	48.012
Mısır	19.843	16.166	35.427
Libya	4.249	31.195	31.638
Litvanya	25.798	22.594	30.915

Portekiz	12.906	26.708	27.167
Cezayir	25.999	13.755	26.631
Singapur	8.437	36.171	24.999
Kenya	8.723	11.027	22.584
Norveç	13.081	29.137	21.471
Birleşik Arap Emirlikleri	21.209	14.248	20.575
TOPLAM	11.229.031	14.610.779	14.843.348

Kaynak: ITC-Trade Map, 2015

Ülkelere Göre İthalat (1 000 ABD Doları)

ÜLKELER	2012	2013	2014
Almanya	2.055.179	2.255.796	2.426.470
Rusya Federasyonu	2.076.630	1.903.547	2.340.354
İtalya	1.829.260	2.358.771	2.308.840
Çin	1.385.478	1.509.568	1.561.097
Macaristan	933.157	1.014.533	1.017.704
Polonya	525.780	972.725	983.328
Avusturya	654.073	630.697	642.552
<u>Türkiye</u>	<u>438.951</u>	<u>530.882</u>	<u>589.747</u>
Romanya	824.253	582.072	587.344
Fransa	516.356	604.637	575.357
Slovenya	582.481	571.165	561.636
Hırvatistan	530.541	470.886	546.341
Bosna Hersek	456.669	483.598	534.407
Çek Cum.	387.599	441.217	459.529
Bulgaristan	500.878	439.437	410.535
Belçika	336.472	349.853	379.012

Hollanda	280.120	327.072	358.781
Slovakya	251.832	367.857	319.246
Yunanistan	304.235	300.011	304.930
ABD	317.861	307.745	281.312
Makedonya	295.864	264.450	252.215
İsviçre	206.784	205.488	244.109
Birleşik Krallık	227.497	238.942	241.927
İspanya	238.198	230.853	241.574
İsveç	160.793	184.470	225.445
Kazakistan	415.253	888.174	198.049
Ukraine	172.943	141.560	162.193
Hindistan	153.545	173.877	139.860
Güney Kore	146.614	141.126	119.787
Finlandiya	101.029	76.392	116.989
Danimarka	123.008	131.828	115.935
Japonya	186.165	124.224	107.524
Brezilya	84.424	75.184	101.585
İrlanda	103.733	86.362	90.696
Vietnam	67.736	76.460	88.108
Beyaz Rusya	96.071	95.993	85.561
Karadağ	116.818	155.805	67.044
Moldova	79.494	79.238	55.376
Tayvan	42.450	51.816	53.556
Tayland	57.861	50.997	45.792
TOPLAM	18.924.891	20.550.990	20.608.585

Kaynak: ITC-Trade Map, 2015

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

Dış Ticaret Politikası

Sırbistan, 2007 yılında Merkezi Avrupa Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması-CEFTA'yı onaylamıştır. Ayrıca, Türkiye (2010), Rusya Federasyonu ve Beyaz Rusya ile Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır.

Katılım müzakerelerinin yürütüldüğü AB, Sırbistan menşeli ürünlere gümrük vergisi uygulamamaktadır.

Ayrıca, ABD ile de tercihli ticaret anlaşması bulunmaktadır.

Sırbistan'da dış ticaret ile ilgili konuları düzenleyen başlıca yasalar Dış Ticaret İşlemleri Yasası, Gümrük Yasası, Gümrük Tarifeleri Yasası ve İthalat ve İhracat Rejimlerinde Ürünlerin Sınıflandırılması Yasasıdır. Yasa temel olarak, dış ticaretin liberal olduğunu ve herhangi bir kısıtlamanın bulunmadığını belirtmektedir. Sırbistan Dış Ticaret Yasası, özellikle bir öncekine kıyasla, daha liberal bir yaklaşımla hazırlanmıştır.

1 Ocak 2004'ten beri yürürlükte olan Gümrük Yasası ise Avrupa Birliği standartlarına göre ve AB'nin gümrük yasaları esas alınarak hazırlanmıştır. Sırbistan dış ticaret ile ilgili yasalarını düzenlerken Dünya Ticaret Örgütü, Dünya Gümrük Örgütü'nün tavsiyelerini dikkate almakta ve GATT tarafından belirlenen düzenlemelere ve AB'nin düzenlemelerine uyum sağlamayı hedeflemektedir.

Sırbistan gümrükleri, halen ithalat sürecine ürünler üzerindeki kontrolünü devam ettirmektedir. Bu durum ürünlerin ithalatında çeşitli sıkıntılara ve gecikmelere neden olabilmektedir fakat bu durumun ortadan kaldırılması için düzenlemeler yapılmaya devam edilmektedir. Diğer taraftan her ne kadar ithalat yasaları basitleştirilmiş olsa da uygulamada henüz tam anlamıyla uyum sağlanamamıştır. Sırbistan Gümrük Kurumu uygulamanın yasalara uygun yapılabilmesi için çalışmalarına devam etmektedir.

Sırbistan yasalarında dış ticaret ile ilgili herhangi bir kısıtlama bulunmamakla birlikte bazı ürünlerin ithalatında çeşitli sınırlandırmalar mevcuttur. Örnek olarak bazı eczacılık ürünleri, değerli metaller, silah vb. çeşitli ürünlerin ithalatı için lisans gerekliliği bulunmaktadır.

Tarifeler ve Diğer Vergiler

Sırbistan Dünya Gümrük Örgütü'nün üyesidir ve Armonize Sistem Konvansiyonuna taraf ülke konumundadır. Buna ek olarak AB'nin ortak nomanklatürüne de uyum sağlanmıştır. Gümrük vergileri ithal edilen ürünün gümrük değeri esas alınarak hesaplanmaktadır. Sırbistan Gümrük Yasası, gümrük değerlendirme ile ilgili düzenlemelerde GATT'ı esas almaktadır.

Gümrük politikası aşağıdaki sektörleri korumayı amaçlamaktadır:

- Tarım

- Deri sanayii
- Mobilya sanayii
- Tekstil sanayii
- Elektrikli ev aletleri

Ayrıca Sırbistan'da üretilemeyen yarı mamuller, hammaddeler, ihracata yönelik üretim yapan ile iç talebin yüksek olduğu sektörlerin kullandığı girdilerin ithalatında diğer ürünlere nazaran göreceli olarak daha düşük gümrük vergisi uygulanmaktadır.

Bu sektörlerin başlıcaları ise;

- Kara metalürji
- Renkli metaller
- Alüminyum
- Ağaç ürünleri
- Tekstil sanayiidir.

Sırbistan'daki gümrük vergileri genelde % 0 ile % 30 arasında değişmektedir. Sigara ve GTİP 24022090 altında yer alan ürünlerde gümrük vergisi ise % 57,6'dır.

Ülkede petrol türevleri, tütün mamulleri, alkollü içecekler ve kahve vb. ürünlerde %33 oranında özel tüketim vergisi bulunmaktadır. KDV oranı % 20'dir. İlaç, temel gıda ürünleri, gazete, otel hizmetleri gibi bazı ürünlerde KDV % 8 oranında uygulanmaktadır.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Sırbistan Standardizasyon Enstitüsü (SSE), ülkedeki tek ulusal standart kurumudur ve Standardizasyon Yasası ile kurulmuştur. Enstitü, standartların geliştirilmesinden sorumludur. Standartlar yasada gönüllülük esasına dayanmakla birlikte zorunlu olan standartlar da mevcuttur. Zorunlu standartların teknik düzenlemeler olarak düzenlenip düzenlenmemesi veya ortadan kaldırılması konusundaki çalışmalar devam etmektedir. Sırbistan'da mevcut standartlar Dünya Ticaret Örgütü ölçütlerine göre revize edilmektedir. Bu nedenle ticarete teknik açıdan engel olunması durumu da ortadan kalkmaktadır.

1 Ocak 2006 tarihinde yürürlüğe giren Standartlar Yasasına göre, standartlar ISO, IEC, CEN, CENELEC tarafından kullanılan resmi dillerden birinde de yayınlanmak durumundadır. SSE yayım dili olarak İngilizceyi seçmiştir.

Ekonomik ve Bölgesel Kalkınma Bakanlığı standartlardan, teknik düzenlemelerden ve akreditasyondan sorumludur. Bu alandaki yasal düzenlemeler söz konusu Bakanlık tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca her Bakanlık kendi faaliyet alanına giren konularda teknik düzenlemelerin yapılmasından sorumludur.

Teknik Düzenlemeler, Uygunluk Değerlendirme Prosedürü Yasasına göre teknik düzenlemeye tabi bulunan bir ürün gerekli sertifikalara sahip olmadığı ve uygunluk

değerlendirmesinden geçmediği sürece satılamaz ve kullanılamaz. Teknik düzenlemeler mevcut bulunan herhangi bir standarda atıfta bulunabilir veya o standardı içerebilir. Ekonomik ve Bölgesel Kalkınma Bakanlığı teknik düzenlemeler ile ilgili kayıtları tutmakla yükümlüdür. Uygunluk değerlendirmesi ile ilgili süreç doğrudan teknik düzenlemenin içinde veya atıfta bulunulan standartta yer alabilir. Uygunluk sertifikası Bakanlık tarafından yetkilendirilen kuruluşlar tarafından verilebilmektedir.

Tarım, Orman ve Su Yönetimi Bakanlığı dış ticarete tarım ve gıda ürünlerinin kalite kontrolünden sorumludur. Dış Ticarete Tarım ve Gıda Ürünlerinin Kalite Kontrolü Yasası, ithal ve ihraç edilen ürünlere, paketlenme, deklarasyon, etiketleme ve nakliye konularında kalite koşullarına uygunluk ile ilgili olarak uygulanmaktadır. Gıda ve Tarım Ürünlerinin ve bunlardan üretilen ürünlerin ithalat ve ihracatının kalite kontrolünün gerekliliği ile ilgili düzenlemeye göre ithal edilen ürün gruplarından 53 adeti, ihraç edilen ürün gruplarından ise 8 adedi kalite kontrol uygulamasına tabiidir. Kalite ile ilgili sertifikalar söz konusu Bakanlığın bünyesinde bulunan bölümleri tarafından hazırlanmaktadır. Sertifikalandırılmış her ürün sertifika ile ilgili işareti taşımak zorundadır. İşaret, ürünün gerekli olan testlerden geçtiğini ve ilgili düzenlemelere uygun olduğunu simgelemektedir.

Uygunluk işareti olarak Sırbistan'ın kullandığı yerel işaret veya CE işareti kullanılabilir. Sırbistan'ın yerel işareti, ürünün teknik gerekleri karşıladığını ve gerekli uygunluk surecinden geçtiğini belirtmektedir. İşaret büyük 'A' harfinin eşkenar üçgenin üç köşesinde yer almasından oluşmaktadır. İşaretin ürüne görünebilir şekilde konması gerekmektedir, eğer ürüne ilâştirilmesi mümkün değilse paketine eklenmeli ve ürünün yanında verilen dokümanlarda da belirtilmelidir.

TÜRKİYE İLE TİCARET

Genel Durum

Gerek ikili ekonomik ilişkiler gerekse Türk ürünlerinin AB'ye ulaşımı açısından Sırbistan Türkiye için kilit bir ülke konumundadır.

Ülkeye ihraç ettiğimiz başlıca ürünler; kumaş, elektriksiz makineler, kabuklu meyveler, örme eşya, yaş meyve sebze, plastik ve plastik eşya, otomotiv ana ve yan sanayi, demir çelikte eşya, kağıt ürünleridir. İthalatımızdaki önemli ürünler ise; demir çelik, petrol yağları, sentetik kauçuk, arıtılmış bakır, bakır alaşımlarıdır.

2010 yılında iki ülke arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması ile Sırp menşeli sanayi ürünlerinin Türkiye'ye gümrüksüz olarak ihracatına izin verilmekte, Türk menşeli sanayi ürünlerinin çoğunun Sırbistan'a ithalatı gümrüksüz yapılmakta, ancak bazı ürünlerin gümrüklerinin 2015 yılına kadar kademeli olarak sıfırlanması öngörülmüştür.

Tarım ürünlerinde ise gümrük vergileri kalmakla birlikte, ayrıca belirlenen bazı ürünlerde "en fazla tercihe şayan ülke" (Most Favored Nation-MFA) statüsü uygulanmaktadır.

Türkiye ile Sırbistan arasındaki dış ticaret global ekonomik krizden olumsuz yönde etkilenmiştir. 2014 yılında ticaret hacmi 781 milyon dolara yaklaşmıştır. İki ülke arasındaki ticaretin gerçek potansiyeli yansıtmadığı ve Sırbistan pazarında ülkemiz firmaları açısından önemli fırsatlar olduğu düşünülmektedir.

Türkiye-Sırbistan Dış Ticaret Değerleri (1 000 ABD Doları)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2010	306.115	109.524	415.638	196.591
2011	354.670	213.301	567.971	141.369
2012	380.869	205.538	586.407	175.332
2013	440.729	251.957	692.686	188.772
2014	506.698	273.921	780.619	232.777
2015	492.670	238.298	730.968	254.372

Kaynak: ITC-Trade Map, 2015

Türkiye'nin Sırbistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 ABD Doları)

GTİP	Ürün Adı	2012	2013	2014
6006	Diğer örme mensucat	28.517.262	31.409.679	32.748.049

8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	7.029.895	19.665.887	17.793.577
5902	Naylon, poliamid, poliester vb.esaslı iç ve dış lastiği için mensucat	10.309.010	12.793.165	14.451.690
0805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	13.710.002	14.295.753	13.256.777
6004	Diğer örme mensucat (en>30cm, elastomerik/kauçuk iplik=>%5)	11.571.791	14.190.224	12.982.788
8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	9.192.860	10.448.462	12.759.641
4819	Kağıttan, kartondan, selüloz vatkadan veya selüloz lif tabakalarından kutu, mafhaza, torba vb.	8.120.257	10.358.972	12.512.818
5208	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk içerenler)(m2. Ağırlığı 200 gr. I ge	5.244.096	6.136.709	12.358.987
8418	Buzdolapları, dondurucular ve diğer soğutucu ve dondurucu cihazlar ve ısı pompaları	8.173.386	8.009.463	12.061.066
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış	7.579.769	6.594.173	9.219.400
5209	Pamuklu mensucat (ağırlık itibariyle % 85 veya daha fazla pamuk içeren ve m2 ağırlığı 200 gr. I geç	4.003.832	5.196.070	8.952.629
0802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	6.458.689	7.157.385	8.397.436
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	6.889.350	8.354.976	8.086.851

2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	727.335		7.718.606
8415	Klima cihazları (motorlu bir vantilatör ile nem ve ısıyı değiştirmeye mahsus tertibatı olanlar)	2.604.394	9.653.346	7.638.937
7604	Aluminyumdan çubuklar ve profiller	6.401.040	6.321.787	7.483.397
9619	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	3.032.361	4.507.275	7.427.440
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	2.654.624	4.809.684	6.347.262
5407	Sentetik filament ipliklerinden dokunmuş mensucat	7.130.306	11.163.270	5.864.499
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler	2.480.079	3.349.865	5.749.731
3401	Sabunlar, yüzey aktif organik ürünler ve müstahzarlar	5.325.235	5.531.853	5.692.431
8450	Ev veya çamaşırhane tipi yıkama makinaları (yıkama ve kurutma tertibatı bir arada olanlar dahil)	4.013.376	3.212.259	5.490.497
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	1.376.356	2.690.700	5.472.170
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	267.313	285.727	5.418.991
7217	Demir veya alaşımsız çelikten teller	3.599.602	5.104.151	5.203.322
5210	Pamuklu mensucat (pamuk oranı <% 85 sentetik veya suni liflerle karıştırılmış olup m2. Ağırlığı <=20	1.214.224	2.073.259	4.429.613

8422	Bulaşık, şişe vb yıkama ve kurutma makinaları, şişe, kutu çuval vb doldurma, etiketleme makinaları,	2.582.104	2.570.878	4.300.606
7322	Demir veya çelikten elektriksiz merkezi ısıtmaya mahsus radyatör, motorlu hava püskürtücüler, bunlar	3.163.573	3.084.172	4.272.384
4107	Sığır (buffalo dahil) ve atların dabalıanmış ve ileri derecede hazırlanmış post ve deri ve köselesi	1.657.489	2.176.460	4.062.038
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	3.889.055	3.477.197	3.876.524
5205	Pamuk ipliği (dikiş ipliği hariç) (ağırlık itibariye pamuk oranı >=%85 ve perakende olarak satılaca	2.273.901	2.589.800	3.703.000
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	3.917.683	3.551.152	3.697.349
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme	881.223	1.868.605	3.679.624
7601	İşlenmemiş alüminyum	171.027		3.649.917
8511	Motorlarda kullanılan elektrikli ateşleme veya hareket ettirme tertibat ve cihazları (ateşleme-din	151.408	1.426.328	3.471.992
1704	Kakao içermeyen şeker mamulleri (beyaz çikolata dahil)	3.751.874	3.543.322	3.456.567
3921	Plastikten diğer plakalar, levhalar, yapraklar, filmler, folyeler ve şeritler	2.254.994	3.251.383	3.446.561
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde	893.533	883.251	3.194.807

	mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kapla			
8302	Adi metallerden donanım, tertibat vb. Eşya (mobilya, kapı, pencere, bavul, askılık vb için)	2.977.150	2.759.141	3.134.828
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deri	1.134.982	1.737.313	3.047.278
	Genel Toplam	380.869.396	440.650.201	506.697.699

Kaynak: TÜİK, 2015

Türkiye'nin Sırbistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 ABD Doları)

GTİP	Ürün Adı	2012	2013	2014
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar		56.227.110	37.865.657
7403	Rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)	4.924.523	910.203	34.855.970
1005	Mısır	1.657.596	257.520	28.544.137
7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller	14.700.334	23.294.868	26.855.078
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde edilmiş kü	20.947.823	25.469.090	18.929.440
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişliği 600 mm veya daha fazla olanlar (kapla	19.389.943	8.021.313	14.510.323
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	14.418.410	19.619.993	12.170.332
4810	Bir veya iki yüzü kaolin (çin kili) veya diğer inorganik maddeler ile sıvanmış kağıt	7.737.403	9.354.554	10.252.326

	ve kartonlar			
7411	Bakırdan ince ve kalın borular	3.533.820	7.583.849	9.791.839
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	207.626	3.075.319	7.746.588
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	364.570	2.037.729	5.508.973
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	344.186	21.502.682	5.127.076
4002	Sentetik kauçuk veya sıvı yağlardan türetilen taklit kauçuk (ilk şekillerde, veya levha, tabaka, şer	5.233.774	3.999.582	3.882.819
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	662.854	11.409.077	3.872.999
4102	Koyun ve kuzuların ham derileri	5.959.431	7.073.911	3.731.333
4016	Sertleştirilmemiş vulkanize kauçuktan diğer eşya	1.905.929	2.892.686	2.847.280
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelik	104.372	818.421	2.315.635
3917	Plastikten hortumlar, borular ve bağlantı elemanları (manşon, nipel, dirsek, flanşlar, vb.)	2.031.756	2.310.924	2.253.456
7612	Aluminyumdan depo, fıçı, varil, vb. Kaplar; hacmi≤300 lt (sıkıştırılmış veya sıvılaştırılmış gaz iç	142.885	573.252	1.972.279
4805	Diğer kağıt ve kartonlar (kuşe edilmemiş veya sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde	863.944	1.467.515	1.818.556

3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	25.460	110.489	1.723.488
9306	Bomba, torpido, mayın, güdümlü mermiler vb harp mühimmatı vb aksam ve parçaları; fişekler, mermi ve	53.781	235.830	1.611.863
0710	Sebze, (pişirilmemiş veya buharda veya suda kaynatılmış) (dondurulmuş)	1.852.912	858.276	1.454.300
6806	Cüruf yünü, kaya yünü vb mineral yünler; genleştirilmiş vermikulit, genleştirilmiş kil, ısı,ses tecr	1.848.721	2.827.929	1.426.062
1404	Tarifenin başka yerinde yer almayan bitkisel ürünler		225.369	1.380.343
8417	Sanayi veya laboratuvarlara mahsus elektrikli olmayan fırınlar ve ocaklar (çöp yakma fırınları dahil			1.353.687
0813	Meyve (kurutulmuş) (0801, 0806'de kiler hariç)08. Fasıldaki sert ve kabukluların karışımları	523.434	1.006.123	1.125.529
8606	Kendinden hareketli olmayan yük taşımaya mahsus demiryolu veya tramvay vagonları	496.998	1.007.049	871.286
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	59.748	219.788	835.745
6115	Külotlu çoraplar,taytlar, kısa ve uzun konçlu çoraplar, soketler (varis çorapları dahil) ve patik ço	2.033.993	1.494.790	804.096
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)			804.045
7306	Demir veya çelikten diğer ince ve kalın borular ve içi	339.976		803.249

	boş profiller			
0811	Meyveler ve sert çekirdekli meyveler (dondurulmuş)	761.200	582.202	789.332
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik $\geq$ 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanm	202.309	308.804	784.157
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. Eşya (örme)	22.729	345.860	763.513
2401	Yaprak tütün ve tütün döküntüleri	1.109.782	632.185	722.063
6403	Dış tabanı kauçuktan, plastik maddeden, tabii veya terkip yoluyla elde edilen köseleden ve yüzü deri	269.761	247.104	710.155
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm	358.348	473.145	706.324
4009	Vulkanize edilmiş kauçuktan boru ve hortumlar (bağlantı elemanlarıyla birlikte olsun olmasın)	10.309	171.517	692.611
7606	Aluminyum saclar, levhalar, şeritler (kalınlığı 0,2 mm. Yi geçenler)	19.056	125.744	668.920
	Genel Toplam	205.537.807	251.956.743	273.921.127

Kaynak: TÜİK, 2015

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	14.04.1971
Uzun Vadeli Ekonomik, Teknik, Sınai ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması	12.05.1976
YKTK Anlaşması	02.03.2001
Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması	29.08.2002
Gümrük İdarelerinin Karşılıklı Yardımlaşmasına Dair Anlaşma	06.02.2002

Turizm İşbirliği Anlaşması	12.02.2004
ÇVÖ Anlaşması	Ekim 2005
Serbest Ticaret Anlaşması	01.06.2009

İki ülke arasında çok eski tarihlere dayanan siyasi ve ekonomik ilişkiler son yıllarda giderek önemini artırmıştır.

Sınırlar olmasa da her iki ülke de birbirlerini “komşu ülke” olarak görmekte ve gerek uluslararası ilişkilerde gerekse ticari ilişkilerde işbirliği olanaklarını geliştirmektedir.

Türkiye ile Sırbistan Arasında Serbest Ticaret Anlaşması (STA), Türkiye-Dünya Ticaret Köprüsü 2009 ve Ticaret Bakanları Zirvesi vesilesi ile 1 Haziran 2009 tarihinde İstanbul’da imzalanmış ve 2010 yılında yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Anlaşma ile taraflar arasındaki ticari ve ekonomik işbirliğinin artırılması ve güçlendirilmesi, uygun rekabet koşullarının yaratılması, karşılıklı yatırımların teşvik edilmesi ve tarafların üçüncü ülke piyasalarındaki ticaret ve işbirliğinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Anlaşma, sanayi ürünlerindeki gümrük vergileri, miktar kısıtlamaları ve eş etkili vergi ve önlemlerin kaldırılması başta olmak üzere, ticarete teknik engeller, tarım ürünlerindeki taviz değişimi, hayvan ve bitki sağlığı önlemleri, iç vergilendirme, yapısal uyum, damping, acil durumlar, devlet tekelleri, korunma önlemleri, ödemeler, menşe kuralları, devlet yardımları, fikri, sınai ve ticari mülkiyet hakları, kamu ihaleleri ve kurumsal hükümler konularında düzenlemeler içermektedir.

Bu Anlaşma ile sanayi mallarında, Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte; Sırbistan menşeli sanayi mallarının Türkiye’ye ithalatında uygulanan gümrük vergileri sıfırlanacak, buna mukabil, Türkiye menşeli bir kısım sanayi ürünlerinin Sırbistan’a ithalatında uygulanan gümrük vergileri Anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte, bir kısmı ise 1 Ocak 2010 tarihinden başlamak üzere 2, 4 ve 5 yıllık geçiş sürelerini içeren üç ayrı liste kapsamında, en uzun 1 Ocak 2015 tarihinde olmak üzere sıfırlanacaktır.

Türkiye ve Sırbistan, ticari potansiyeli olan seçilmiş tarım ürünlerinde birbirlerine sınırsız mahiyette veya tarife kontenjanları dahilinde sıfır gümrük vergileri ile tavizler tanımışlardır.

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması ile ilgili olan yasal çerçeve son yıllarda hızla gelişmiştir. Sırbistan DTÖ'nun TRIPs anlaşmasına uygun olarak yasalarını revize etmiştir. Ülkede fikri ve sınai haklar ile ilgili olarak 7 yasa bulunmaktadır. Bunlar;

- Telif ve İlgili Haklar Yasası
- Patent Yasası
- Coğrafik İşaretler Yasası
- Ticari Marka Yasası
- Endüstriyel Tasarım Yasal Koruma Yasası
- Entegre Devrelerin Topografyasının Korunması Yasası
- Coğrafi İşaretler Yasası

Hükümet yukarıdaki yasaları uygulamak ile yükümlüdür fakat yasaların icrasının zayıf olması nedeniyle koruma yetersiz kalmaktadır. CD, DVD, yazılım, giyim, mobil telefon ve aksesuarlarının korsan satışı oldukça yaygındır.

Yasalar giderek artan şekilde gümrüklerde, emniyette ve yargıda uygulamaya başlanmaktadır. Orta vadede hakların korunmasının daha da güçlendirilmesi beklenmektedir.

Dağıtım Kanalları

Sırbistan'da yürürlükte olan ticaret yasasına göre firmalar yerel veya dış ticaret işlemlerini herhangi bir kısıtlama bulunmadan gerçekleştirebilmektedirler.

Gümrük ve Vergi Müdürlüğü yasadışı ithalat ve lisanssız ticari faaliyetlere karşı sıkı önlemler almıştır.

Toptancılar, perakende firmalarına yönelik olarak distribütörlük hizmetini de yerine getirmektedir. Toptancılık sektörünün neredeyse tamamı özelleştirilmiştir.

Toptancılık, perakendeciliğin yanı sıra paketleme, depolama gibi destek hizmetler de gelişmiştir. Perakende zincirleri özelleştirilmeden sonra büyük gruplar tarafından satın alınmış ve sektörün yeniden yapılandırılmasında önemli rol oynamışlardır. Pazarda yeni perakendeciler de oluşmaktadır.

Yeniden yapılanma neticesinde pazarda tekeli bir yapı oluşmuştur. Delta Maxi, C Market ve Rodic gibi perakende firmaların pazardaki hakimiyeti % 40 oranındadır. Greenfield (yeni) yatırımcılar sektörün gelişimini olumlu yönde etkilemiştir, Slovenya'dan Mercator, Yunanistan'dan Vero, Fransa'dan Interex ve Almanya'dan Metro buna en güzel örneklerdir. Ayrıca bazı toptancılar perakende sektörünü de girmiştir. Ülkede perakende sektöründe 10.000 civarında büfe, küçük mağaza, perakende zinciri ve açık pazar mevcuttur. Paketleme, depolama, dağıtım gibi toptan ve perakende destek hizmetleri de oldukça gelişmiştir.

Sermaye malları genellikle doğrudan üreticilere veya işletmelere satılmaktadır. Sermaye malları ve makine satışında iyi bir acenteye sahip olunması tavsiye edilmektedir.

Sırbistan'daki iş ortamında kişisel ilişkiler önem taşımaktadır. İyi seçilmiş bir aracı Sırbistan pazarına girişte önemli katkı sağlayabilmektedir. Aracıların ülkedeki iş kültürüne, yerel dağıtım kanallarına hakim olması ihracatçı firmalarımızın başarısına katkı sağlayacaktır.

Reklam ve Promosyon

Sırbistan'da tanıtım faaliyetleri ve fuarlara katılım etkisini hala korumaktadır. Belgrad'da genellikle sektöre özel fuarlar düzenlenmektedir. Bu şehirde düzenlenen fuarlara uluslararası katılım da sağlanmaktadır.

Birçok Sırbistan firması çeşitli şekillerde tanıtım faaliyetleri gerçekleştirmektedir. TV, Radyo ve basılı reklam etkisi en çok olan tanıtım şekilleridir. Satış promosyonları, halkla ilişkiler ve fuarlar da yine yaygın olarak kullanılmaktadır. TV yayınları pazarın yaklaşık % 90'ına ulaşmaktadır. En çok reklamı yapılan ürünler telekomünikasyon, otomobil, finans kurumları, içecekler, gazeteler, hijyenik ürünler vb.dir. Ülkedeki yasalar tütün ve alkol mamullerinin TV'de reklamını yasaklamıştır.

Dergilerin dağıtımı da ülkede gittikçe yaygınlaşmaktadır. Günlük gazeteler basılı reklam harcamalarının yaklaşık % 60'ını oluşturmaktadır.

Ülkede birçok yerel reklam şirketi bulunmaktadır fakat büyük kısmı küçük ölçeklidir. Ülkede duyuru tahtaları (billboardlar) da önemli bir reklam aracıdır. Kullanım fiyatları yere, sıklığına ve kategoriye bağlı olarak değişmektedir. Duyuru tahtaları özellikle seçim dönemlerinde yoğun olarak kullanılmaktadır. Diğer taraftan kırsal alanda da tüketici ürünlerinin tanıtımında artan oranda kullanılmaya başlanmıştır.

Sırbistan'da doğrudan pazarlama fazla gelişmiş değildir. Diğer taraftan kredi kartının kullanımının artmasıyla katalog, TV ve internetten satışlar gelişmektedir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Etiketler aşağıda belirtilen maddeleri içermelidir.

- Ürünün adı
- Üreticinin ve ithalatçının açık adresi
- Net miktar/ağırlık/hacim
- İçindekiler
- Saklama koşulları
- Tüketicie yönelik uyarılar

Ayrıca teknik açıdan karmaşık olan ürünlerin kullanma kılavuzu, üreticinin özellikleri, yetkili servislerin listesi, garanti ile ilgili bilgi ve ilgili diğer bilgi de bulunmalıdır. Bütün bilgiler Sırpça olmalıdır ve gümrüklerden çekmeden önce her üründe yer almalıdır.

Çevre Koruma Yasasına göre “eco-label”, tüketici ürünlerinde, gıda, içecekler ve eczacılık ürünleri hariç; kullanım süresi boyunca benzer ürünlerden daha az çevre kirliliği yaratan veya geri dönüşümden elde edilmiş ürünler için kullanılmaktadır. Ekolojik etiketlerin yerel olarak üretilen veya ithal edilen ürünler için kullanım koşulları aynıdır. Söz konusu düzenleme AB’nin eco-label düzenlemesine paralel olarak hazırlanmıştır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Bankalar tarafından uygulanan ve yaşanan küresel krizle daha da sıkı hale gelen kredi koşulları nedeniyle hem sanayi ürünlerinin hem de yüksek değere sahip tüketim ürünlerinin satışında finansal açıdan sıkıntı yaşanmaktadır. Bir çok Sırp tüketici düşük fiyatlı mallar da dahil olmak üzere aylık taksitli düzende satın almak istemektedir.

Satış teknikleri açısından önemli olan konular; alıcı ile yakın ve sık ilişkinin kurulması, motive ve eğitilmiş araçlara sahip olunması, saldırgan bir pazarlama yapılması olarak belirtilmektedir. Birçok büyük ithalatçı avans ödeme yapmasının zorunlu olduğu durumlarda küçük firmalara nazaran krediye daha rahat ulaşabilmektedir.

Kamu kurumlarına satış yapılabilmesi ise firmanızın kurulumuna veya ürününüzün sahip olduğu kredibiliteye bağlıdır. Uluslararası finansmana sahip projeler için gerçekleştirilen ihaleler karar verme süreci açısından daha şeffaf şekilde gerçekleştirilmektedir.

Sırbistan’ın özel sektörü, ürün kalitesi ve hizmet kabiliyeti fiyatlandırmaya dayalı satışa alışkın olan firmalar tarafından hedeflenebilir. GSYİH’nin % 50’sinden fazlası özel sektör tarafından gerçekleştirilmektedir.

Gıda dışı ürünlerde daha önce mevcut bulunan devlet yardımları ve fiyat destekleri kaldırılmış, ürün fiyatları pazar esaslarına göre oluşturulmuştur. Fiyat liberalizasyonu sağlanmış olmakla birlikte pazarda fiyatları etkileyen ciddi, rekabet dışı güçler bulunmaktadır. Pazarda yabancı firmaların sayısının artması ile rekabetin daha serbest hale gelmesi ve ülkenin ekonomik koşullarının gerektirdiği fiyatların pazarda oluşması beklenebilir.

Sırp tüketiciler fiyata duyarlıdır. Süt, ekmek, un ve yağ gibi temel ürünlerin fiyatlarında gerçekleştirilecek olan değişikliklerin en az 15 gün önceden Ticaret Bakanlığına bildirilmesi gerekmektedir.

Devlet ulaşım, telekom, altyapı hizmetleri ve benzin fiyatlarını kontrol etmektedir. Birçok üründe özellikle tüketici ürünlerinde karaborsa bulunmaktadır. Karaborsadaki ürünler satıcıların gümrük veya vergisi ödememesi nedeniyle yasal yollarla ülkeye gelen ürünlere nazaran daha ucuz bir fiyata satılmaktadır. Ülkede bu tip satışların azaltılması yönünde düzenlemeler yapılmaktadır.

Elektronik bankacılık hizmetleri bankalar tarafından kullanılmakla birlikte elektronik ticaret ülkede yaygın değildir.

Ülkede kredi kartı kullanımı ve internete ulaşım oranı büyük şehirler dışında düşük kalmaktadır.

Ulaştırma ve Taşımacılık Maliyetleri

Sırbistan'ın en büyük avantajı, Güney-Doğu Avrupa bölgesindeki coğrafi konumunun getirdiği doğal ulaşım merkezinde yer almasıdır. Sırbistan aynı zamanda Merkezi ve Batı Avrupa'yı birbirine bağlayan iki önemli ulaşım koridorunun geçiş noktasındadır. Bunlardan Koridor X, Avusturya'dan başlayıp Sırbistan üzerinden Yunanistan ve Bulgaristan'a ulaşmakta, Koridor VII ise Avrupa'nın en geniş su yolunu oluşturmaktadır. Ancak 1999 yılındaki 78 gün süren NATO bombardımanının ardından ulaşım ve iletişim sektörü büyük oranda zarar görmüştür. Halen devam etmekte olan yenileme çalışmaları ülke ekonomisine milyonlarca dolar zarar vermiştir.

Sırbistan'da karayollarının toplam uzunluğu 45 290 km olarak açıklanmıştır. Bu yolların %62'si modern kaldırımlara sahiptir. Ülkedeki ana merkezlere ulaşım rahat sağlanabilirken, ülkenin genel bir bölümüne ulaşım karayolu ile sağlanamamaktadır. Ödenek yetersizliği nedeniyle geçtiğimiz yıllarda yolların temel bakımı bile yapılamamıştır. Bu nedenle karayollarının sadece bir kısmı tatmin edici duruma sahiptir. Uzun dönemdeki en önemli proje AB'nin arka koridoru olan Avusturya'yı Yunanistan ve Sırbistan ile bağlantılı hale getirmektir. Belgrad şehrinin ciddi trafik sorununun çözülebilmesi için yeni köprülere ve kamyonları şehir merkezinden uzak tutabilmek için çevre yoluna ihtiyaç duyulmaktadır.

Sırbistan'ın su yolları sadece ulaşım ve taşımacılık açısından değil aynı zamanda sulama, endüstriyel ve evsel su kullanımı, elektrik enerjisi üretimi, inşaat sektörü (akarsu yatağı kumu vb.), balıkçılık, turizm ve su sporları açısından da büyük önem arz etmektedir. Ülkenin kuzey kısmında yoğunlaşmış olan su yolları ağı, toplam uzunluğu 1000 km'yi bulan akarsular ve 599 km uzunluğundaki Tuna-Tizsa-Tuna Kanal sistemi ile 1599 km'dir. Tuna Nehri Volga'dan sonra Avrupa'nın en uzun (2 857 km, %22,8'i Sırbistan'da) ve Ren'den sonra kargo taşımacılığında ikinci önemli nehirdir.

Mart 1999'daki NATO bombardımanı Tuna nehri üzerinde beş, Sava nehri üzerinde ise 2 önemli köprüünün yıkılmasına neden olmuştur. Bu nedenle bu nehirler üzerindeki taşıma ve ulaşım çalışmaları engellenmiş; sadece ülke içerisindeki şirketler değil, ticarete Tuna nehrini kullanan diğer ülkeler de zarar görmüştür.

Türk mallarının AB ülkelerine taşınmasında geçiş noktası olan Sırbistan'dan her gün önemli sayıda Türk TIR'ı geçmektedir. Sırbistan ile siyasi ilişkilerimizin en kötü olduğu günlerde bile TIR'larımız Sırbistan'dan kolaylıkla geçmiştir.

Yararlı Adresler:

- T.C. Belgrad Büyükelçiliği
 - o Krunska 1 11000 Belgrade Republic of Serbia
 - o Telefon: +381 11 333 24 00
 - o Faks: +381 11 333 24 33
 - o embassy.belgrade@mfa.gov.tr
 - o belgrad.be.mfa.gov.tr

- T.C. Belgrad Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği
 - o Madlajska 8/3, Dedinje 11000 Belgrade Republic of Serbia
 - o Telefon: +381 11 367 62 21
 - o Faks: +381 11 367 69 19
 - o belgrad@ekonomi.gov.tr
 - o www.musavirlikler.gov.tr
- Sırbistan Büyükelçiliği
 - o Paris Cad. No. 47 Kavaklıdere-Ankara
 - o Telefon: 0 312 426 02 36/4262432
 - o Faks: 0 312 427 83 45
 - o embserank@tr.net
- Sırbistan İstanbul Başkonsolosluğu
 - o 23 Temmuz Sok. No. 8 Esentepe-Şişli İstanbul
 - o Telefon: 0 212 213 76 86
 - o Faks: 0 212 213 54 03
 - o gksrb@tr.net